

Шифр «Менталітет-2020»

«Ментально-культурні аспекти євроінтеграційних
процесів крізь призму українських реалій»

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Зв'язок менталітету з місцем народження	5
2. Чинники формування менталітету	7
3. Компетентні спеціалісти – майбутнє сильної європейської держави ..	114
4. Шляхи вирішення проблеми.....	15
Висновки	19
Список використаної літератури	21
Додатки.....	23

Вступ

Актуальність теми наукової роботи. Проблема ментальності хвилює не одне покоління українців. Про неї багато розмов, але діяти спроможні не всі. Проблема менталітету має бути вирішена для подальшого розвитку України як європейської держави, бо не перший рік населення марить про ЄС, сподівається на підвищення рівня життя, національної культури, освіти, покращення екологічного стану тощо. Але більша частина людей просто не готова жити за правилами, які давно вже стали буденними й обов'язковими для європейців, та на них дивно реагують у нас. Від менталітету прямо залежить благоустрій країни, економіка та інші важливі складові життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблематику визначення менталітету українського народу висвітлено в працях вітчизняних вчених: В. Антонович, Д. Багалій, Г. Ващенко, М. Грушевський, М. Драгоманов, О. Єфименко, О. Кульчицький, В. Липинський, І. Огієнко, В. Янів та ін. Завдяки дослідженням вчених, варто відзначити, що більшість із них вважають: духовний світ українців можна умовно охарактеризувати такими рисами – духовність, ідеалізм, індивідуалізм, егалітаризм, толерантність, самозаглибленість, емоціоналізм.

Метою наукової роботи є дослідження ментально-культурних аспектів євроінтеграційних процесів та адаптувати світовий досвід до українських реалій для подальшого використання їх у повсякденному житті, щоб скоригувати недоліки менталітету українського суспільства.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження: визначити сутність поняття «менталітету»; дослідити чинники формування менталітету; запропонувати шляхи вирішення проблем вітчизняного менталітету та визначити стратегічні напрями його розвитку.

Об'єктом дослідження є процеси національного менталітету як духовно-інтелектуального феномена, забезпеченого комплексом специфічних особливостей нації євроінтеграційних процесів.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні і практичні аспекти менталітету як узагальнюючою категорією, що вбирає в себе зміст як етнопсихологічних, так і соціокультурних чинників, співвіднесених з інтересами, настроями, очікуваннями суспільства, а також дослідження специфічних особливостей національного менталітету євроінтеграційних процесів.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вчених. У процесі проведення дослідження використовувались методи: системного аналізу - для виявлення сутності ментальності; метод логічного узагальнення – при формуванні шляхів розвитку менталітету суспільства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці практичних рекомендацій щодо ментально-культурних аспектів українських реалій. Пропозиції наукової роботи впроваджено у діяльність компанії ЛідеР-Тур (довідка № 29/1 від 7.12.2019 р.), Регіонального фонду підтримки підприємництва у Миколаївській області (довідка № 181/2 від 19.12.2019 р).

1. Сутність менталітету та його особливості

Для того, щоб почати розробляти план дій для України, потрібно розібратись з тим, що таке менталітет, як він формується, коли й хто почав його досліджувати. Почнімо з того, що в середині 50-х років XX ст. поняття "ментальність" увійшло в наукову сферу завдяки дослідженням французьких вчених Ж. Любє і Р. Мандру. У 1958 р. цей термін з'явився в енциклопедичних словниках [1].

Національна економічна ментальність — базовий неформальний інститут, який формується під впливом специфіки ретроспективи об'єктивних умов життєдіяльності нації: природно-географічних; антропогенних, що у сукупності визначають характер формальних інститутів, які впливають на перспективу соціально-економічного розвитку країни [2].

Грунтовне визначення подає у своїх працях В.С. Резнік: “В економічному сенсі ментальність - це спільне для членів певної соціальної спільноти своєрідне економіко психологічне підґрунтя, що втілює соціально-психологічні наслідки попередніх географічних та історичних умов його життєдіяльності. Воно дає змогу суб'єктам господарювання певною мірою одноманітно сприймати, інтерпретувати та оцінювати навколишню соціально-економічну реальність. Завдяки спільній ментальності економічні контрагенти адекватно розуміють одне одного та діють відповідно до усталених упродовж історичного розвитку цінностей, норм та взірців поведінки в різних соціально-економічних ситуаціях” [2;3].

Поняття менталітет (від лат. mental — розум, розумовий):

- система переконань, уявлень і поглядів індивіда або суспільної групи, відтворення сукупного досвіду попередніх поколінь [4];
- сукупність соціально-психологічних настанов, автоматизмів та навичок свідомості, які формують способи бачення світу та уявлення людей, що належать до тої або ін. культ. спільноти. Як будь-який соціальний феномен,

ментальності історично мінливі, але зміни в них відбуваються дуже повільно [5].

Часто підкреслюється, що поняття менталітет і ментальність синонімічні і, отже, взаємозамінні. На цій підставі вони розглядаються в одному ряді зі словосполученнями "національний характер", "дух народу", "етнічна психіка" і подібні, оскільки не мають суттєвих відмінностей у значенні та є перекладом з іноземних мов: нім. "die Mentalität" (спосіб думки, склад розуму); англ. "mentality" (розумовий розвиток, склад розуму); франц. "mentalite" (напрямок думок, спрямованість розуму, склад розуму) [6].

Отже, менталітет та ментальність є близькими поняттями – це дві сторони одного явища: менталітет – сукупність стійких характеристик народу, а ментальність – конкретно-історична якість менталітету, яка характеризується змінами, рухливістю і залежністю від конкретних умов.

Усім відомо, що в різних країнах етнічний характер не може бути однаковим. Як зазначає сучасний дослідник даної тематики Ф. Х. Кессиді, «кожна нація — це свого роду індивідуальність, жива цілісність, головними ознаками якої є особливості психічного складу і типів мислення. Історія кожного народу (за інших рівних умов) є результатом взаємодії змінного соціального середовища і відносно незмінного складу (характеру) духовного світу цього народу» [7]. Чому? Бо менталітет формується на основі багатьох чинників.

Більшість вчених сходяться на тому, що саме індивідуалізм є однією із домінуючих рис української ментальності. Якщо порівнювати з західною Європою, то прослідковується принципова відмінність: якщо європеець зорієнтований на тривалий шлях у будь-якій справі (включаючи й самовдосконалення), то українець прагне будь-яким чином отримати результат своїх дій вже зараз, якомога швидше.

2. Чинники формування менталітету

Важливу роль грає природа навколо людей, її ресурси, клімат, рельєф, родючість ґрунтів, різноманітність флори і фауни, наявність поблизу водойми та якість води. Таким чином становляться традиції, ритуали, буденні справи, навіть релігійні догми і найголовніше – це дійсно впливає на ментальність.

Розглянемо основні чинники, що формують національний характер:

1) Етнічно-расові та геопсихічні чинники вважаються такими, що діють переважно на ранніх етапах формування нації. Становлення ментальності обумовлюється і особливостями природного середовища проживання етносу, тобто клімату, ландшафту, площі території, особливостей ґрунтів, фауни, флори і таке інше, що зумовлює стереотипи поведінки людей та форми суспільної свідомості. Також географічні умови становлення, розвитку та існування певної нації лежать у формуванні засад національної ментальності. Природні умови середовища проживання доповнюються соціокультурними факторами історичного існування нації.

2) Соціально-демографічні чинники - пов'язані з рівнем соціально-економічного розвитку суспільства (статевовіковий склад населення, кількісний і якісний склад трудових ресурсів, рівень безробіття в суспільстві, умови для активізації ділової активності людини); від яких залежить соціально-демографічний статус і фізичне здоров'я населення; такі, що визначають соціально-психологічні властивості людей; такі, що визначають творчі здібності людей (загальноосвітня і спеціальна підготовка; здатність освоєння нових знань й технології, економіко-правова та політична інформованість, ділова активність, прагнення лідерства, неординарність у прийнятті рішень).

3) Культурно-морфологічні чинники, характеризуються мовною свідомістю, системою прийомів руху національної думки, поряд з виконанням основної функції мови – засобу спілкування, є особливим різновидом національного освоєння світу, своєрідним тлом проблематики ментального [8].

Окрім природних чинників, дуже сильно народ змінює політика сусідніх країн: загарбницька чи союзницька. Війни не можуть залишити людей такими

ж, коригують бачення світу, але більш за все ламає поразка в них – окупанти почнуть інтегрувати свої традиції, релігію, обряди й винищувати етнічну індивідуальність сторони, що програла.

Не важко згадати історію нашої держави, яка протягом століть існувала під різними назвами, мала підпорядковуватись то Польщі, то Російській Імперії, входила до складу СРСР. Постійні набіги татар змінювали наших предків з кожним разом, а славна доба козацтва неймовірно красномовно описала найсильніші й найслабші риси народного характеру. Усе це породило не тільки плеяди пісень, які ми співаємо й зараз, але й наш народний характер.

Володимир Винниченко у своєму "Щоденнику"[9] зазначав: "Читати українську історію треба з бромом, – до того це одна з нещасних, безглузвих, безпорадних історій, до того боляче, досадно, гірко, сумно перечитувати, як нещасна, зацькована, зашарпана нація тільки те й робила за весь час свого державного (чи вірніше: півдержавного) існування, що одгризалася на всі боки: од поляків, руських, татар, шведів. Уся історія – ряд, безупинний, безперервний ряд повстань, війн, пожарищ, голоду, набігів, військових переворотів, інтриг, сварок, підкопування." Це підтверджує травматичність української історії, яку боляче осмислювати кожному патріоту, яка дає пояснення багатьом негативним рисам нашої ментальності.

Чудовим твором для розуміння етнопсихології українців є «Дві руських народности» М.Костомарова, де він дає аналіз росіян та українців, доводячи, що вони абсолютно різні. На той час ідея перенесення окремих рис на цілу народність була надзвичайно сміливою й новою, що тільки додає цінності праці. Учений розглядаючи етногенез українців, доводив, що попри вплив росіян і поляків, ми маємо у собі виразні риси власної вдачі.

Сьогодні ми незалежні, але проблеми минулого дають про себе знати. Отже, наша місія їх вирішувати не тільки заради себе, а й для майбутнього дітей, яким ми хочемо дати найкраще з того, що за віки існування назбирав український народ – пісні, традиції, лірична любов до природи, надзвичайна

гостинність й свою тягу до незалежності в гармонійному поєднанні зі спільністю з навколишнім світом.

Чинники, що мають вплив на психологію українців

Що впливає головним чином на менталітет українців? Від чого їх спосіб мислення може змінитися? Через що або завдяки чому ми маємо теперішню ситуацію?

По-перше, виховання, бо з наймолодшого віку фундамент у нас закладають батьки. Саме від них залежить, як буде дитина себе поводити в тій чи іншій ситуації. Модель поведінки дорослих, авторитетних особин у родині відкладається чи не на рівні підсвідомості й може стати способом життя майбутнього члена суспільства. Тому надзвичайно важливо починати виховувати юного громадянина з ранніх років, бо після може бути пізно.

По-друге, оточення. Вплив соціуму важко переоцінити, оскільки кожного дня ми змінюємось в залежності від того, як на нас реагують, що роблять навколо, яким принципам слідують тощо. З цього ми робимо висновок, що потреба в адекватному суспільстві не бажане, а необхідна частина вашого життя. Приклад, який знають усі, але яким часто зневажають: фрукти чи овочі, що знаходяться в одному мішку із

По-третє, природні і кліматичні умови. Наприклад, українці мають родючий чорнозем, тому й асоціюють себе з полем, вирощуванням різних культур, зокрема зернових. Така єдність із землею породила в українцях надзвичайну емоційність, тонкість душевних струн, здатність до постійних роздумів над життям, меланхолії, чутливість і чуттєвість. До того ж ми співочі й творчі, ти дійсно без проблем майже в будь-якому колективі зустрінеш поета, музику, художника, танцюриста, скульптора, архітектора...

Індивідуалізм – двояка риса українців

Особливість українців «закопуватись» у власні думки має зворотню сторону, бо саме цим викликаний іноді надлишковий індивідуалізм – риса, яка водночас заважає й відрізняє серед інших націй. З одного боку це суттєва перевага, оскільки кожна людина своєрідна, не схожа на інших, особлива в

своїх судженнях і уміннях. Та з іншого, це має прояв у таких неприємних рисах, як «моя хата скраю», байдужість до чужого горя, егоцентричність і приділення уваги лише до себе, неповага до навколишніх(особливо це відчутно в громадських місцях і в сусідських стосунках), іноді й цинізм.

«Але, Людвігу, ти мусиш знати: у цього народу є нічим і ніколи не прикрита ахіллесова п'ята. Ці люди абсолютно позбавлені вміння прощати один одному незгоди навіть в ім'я інтересів загальних, високих. У них немає державного інстинкту» [10].

У повсякденні моїм найбільшим розчаруванням в українцях стала саме байдужість. Коли ти просто проходиш вулицею, важко помітити якісь надзвичайно мерзотні звички чи вчинки наших земляків. Коли літає пакетик чи обготка, думаєш: «Мабуть, зі смітника випало чи, може, випадково з кишені, а людина того не помітила – усіляке буває,» – так, я стану випрадовувати земляків.

Але правда життя прозаїчніша й однозначно неприємна – населення просто не хоче жити в чистоті. Воно не може донести сміття до урни від вагою власної байдужості з багаторазовим підсилення гравітації, невмінням мислити наперед. Люди лишають після себе пластик і поліетилен, скло й папір, не гасять вогнища за собою. На жаль, їм немає діла: лишивши брудний слід нащадкам, сотні тон сміття, декілька напівживих дерев від лісу, вони підуть далі вбивати найцінніший скарб людства, а потім–гнити в могилі.

Мало хто думає про інших і про те, що ЇХ діти житимуть на Землі, яка й зараз захлинається й страждає від людства, плачучи кислотними сльозами. А що буде далі?..

У додатках А, Б зображено фотографії, що підтверджують байдужість народу на навколишнього середовища.

Ми всі не раз чули, що українці надзвичайно співучий народ, але лягаючи спати, останнє, що ти хочеш почути – гучні пісні й сміх. Таке полюбляє, як правило, молодь. Зрозуміло, що їм байдуже на бажання відпочити, побути в

тиші, але з відчиненими вікнами іншого, «простого» народу. Недолік виховання, егоїзм, відсутність емпатії в найгіршому прояві.

Може здатися, що лише молоде покоління поводить не кращим чином, але старші теж далеко не взірець. Бабусі й матері з колисками, які переходять на червоне світло прямо перед носом водія...

Перелік можна вести безкінечно, але основна ціль – виявити проблему – виповнена. Далі потрібно зрозуміти причину й по можливості зменшити чи повністю прибрати її вплив на народ.

«Український індивідуалізм певною мірою поєднує нас з індивідуалістичною Європою, але, перейшовши межі, веде нас до анархізму» [11].

Вже зрозуміло, що індивідуалізм привів до позиції «моя хата скраю». Але така риса менталітету виникла не просто так. Дивно звучатиме й те, що це – захисна реакція. Людям потрібно було виживати, сподіваючись лише на себе. Як уже було зазначено, українська історія справді драматична. Деякі вчені вважають, що ця риса почала виховуватись з доби козацтва, прирівнюють до надзвичайної волелюбності, яка й врятувала український народ від зникання й повної асиміляції серед народів, під владою яких опинявся.

«Історично склалося так, що не тільки в Канаді чи в інших країнах еміграції, а й у себе на Батьківщині український етнос був поставлений у дуже скрутні умови виживання. Та все ж він вижив і відроджується. Важливу роль, на нашу думку, у вияві цієї високої етнічної життестійкості відіграла така пов'язана з індивідуалізмом якість українства, як перевага інтровертивного психологічного типу, а саме: врівноваженість, витриманість, самозаглибленість, філософічність. Володимир Янів у зв'язку з цим, посилаючись на І. Мірчука, пише, що той, “ відзначаючи брак визначних філософічних індивідуальностей в українців, підкреслює знаменне явище, що "філософічна культура увійшла в українців у маси простолюття, знайшла тут відповідний ґрунт для розвитку і досягла взагалі високого рівня". А це саме свідчить про загальність інтровертизму”» [12].

Критичне мислення й аналіз як основа якісного життя

Наступною проблемною точкою, яку ми розглянемо, стане відсутність критичного мислення, довірливість, неграмотність. Комусь може здатись, що це абсолютно не пов'язані між собою поняття, але легко пояснити, чому саме поставили їх поруч.

Грамотність полягає не тільки в умінні читати й писати (хоча серед нашого народу нерідко зустрічаються й ті, хто не знає ні української, ні російської мови - Додаток В, Додаток Г), розв'язувати найпростіші математичні задачі й знанні віршів Тараса Григоровича, але й у спроможності відрізнити правдиву інформацію від фейка, що неймовірно актуально в нашому інфопросторі. Тисячі українців, довірившись непевним джерелам, щодня вбирають у себе тонни брехні, страждаючи у різних сферах життя.

Чому так відбувається? На нашу думку, багато йде ще зі школи, коли деякі учні просто лінилися робити якісь предмети, називаючи їх непотрібними в житті. Згадайте, як ваші однокласники не хотіли вчити фізику чи геометрію, немов ці формули не будуть використовуватись, інформатику («я що, на програміста йшов?»), літературу («а як мені це знадобиться в майбутньому?»), історію, бо що було, те пройшло, а сьогодні вірять у всіляку маячню, стають жертвами інтернет-шахраїв тощо.

А як часто ми бачемо тих, хто починає казати в негативному ключі про якийсь продукт, використавши його не за інструкцією... Люди нібито не вміють читати й головне – розуміти й аналізувати написане, що робить їх легкою масою для управління й використання у власних цілях. Незнання якихось базових речей тягне за собою не найкращі наслідки. І добре, якщо їх можна виправити.

Грамотність різних верств населення визначає спроможність критично мислити, а отже, не дати себе надурити владі, засобам масової інформації, місцевим органам, звичайним людям. А це прямо впливає на благоустрій країни і чим вона грамотніша, ти вище там рівень життя.

Прикладом не сильно високої грамотності українців, у першу чергу, хочемо зазначити незнання державної мови на базовому рівні. І, якщо перевчити літнє покоління вбачається іноді неможливим через особливості будови людського мозку (хоча звісно є й винятки), то незнання мови серед молодих людей є неприємливим. Щодня ми помічаємо помилки в афішах, у рекламі, на вивісках магазинів тощо. У такі моменти відчуваю себе Мокієм Мазайло із твору «Мина Мазайло» М. Куліша: *«Побачу ото неправильно написану афішу, вивіску або таблицю – і досади на цілий день. А які жахливі афіші трапляються, як перекручують українську мову»*.

І знову дає про себе знати байдужість. Ми знаємо, що виправляти людей не етично, але у випадку, коли спілкуєшся з друзями, хочеш чути «украї́нську», а не «укра́їнську» мову. Не дивно, що найчастіше, ми чуємо в такому випадку: «А яка різниця? Мені все одно! Навіщо писати й розмовляти правильно, ми ж не на уроці мови». Тоді так і хочеться побажати зустріти касира, який обрахує їх зі словами: «Навіщо рахувати правильно, ми ж не на уроці математики».

А взагалі, невже їм так сильно хочеться сказати, що вони з 11 років не винесли нічого корисного? Звісно, що не всі стануть представниками інтелігенції, але відчуття власної гідності має бути як у політика, так і в прибиральниці. І знаєте, що найдивніше для нас? Ми зустрічали вантажника, чия мова виявилась грамотнішою, аніж у деяких вчителів, для яких знання мови викладання взагалі-то типові.

Історія країни – орієнтир для громадян

Українці не знають своєї історії, а вона циклічна (тобто події повторюються з віку у вік) й учить з молодшого віку шукати причинно-наслідковий зв'язок у тому, що відбулося на прикладі наших предків. І так було завжди, про це ще писав О.Довженко у своїй відомій кіноповісті «Україна в огні»: «Ти знаєш, вони не вивчають історії. Дивовижно. Вони вже двадцять п'ять літ живуть негативними лозунгами одкидання бога, власності, сім'ї, дружби! У них від слова «нація» остався тільки прикметник» [13].

Через лінощі й небажання вчити більшість людей просто не в змозі аналізувати події навколо, вірять усьому, що бачать, роблять неправильні й некоректні висновки. Наприклад, дуже відчутним таке невміння стає під час виборів, коли громадяни не можуть виявити найкращого кандидата відповідно до його дій, виступів, слів, політики. І тоді країні може допомогти лише Фортуна, якщо ставили у бюлетенях позначки навмання.

3. Компетентні спеціалісти – майбутнє сильної європейської держави

У наших реаліях, на жаль, дуже легко уявити ситуацію, де вам помилково поставлять діагноз і назначать неправильне лікування, «швидка» приїде на виклик аж через півгодини й почне ставити неправильну ін'єкцію, полагоджена річ зламається наступного дня, коли вас не захистять від людини, що вимагає хабар, бо вона заплатить і туди тощо.

Некомпетентні спеціалісти всюди, це не просто може дратувати, але й приносити неабиякі збитки чи навіть загрозу життю людини. Основною причиною такої невмілості залишається «улюблена» тема українців – корупція й кумівство. Із цим зустрічались, мабуть, усі.

Замість того, щоб узяти людину, яка дійсно розуміється на своїй справі, беруть знайомих. Мовляв, непоганий хлопець/дівчина, хай іде, дарма що не вміє нічого робити – навчиться. Добра українська душа не може залишити своїх у біді.

Усі хочуть легких грошей, але мало хто готовий трудитись на результат, на благо країни й народу. Корупція в Україні, незважаючи на зміну політичних керівників та прихід до влади нових людей, не зменшилася, а в деяких сферах навіть зросла. Населенню України доводиться приймати корупційні дії навіть для реалізації своїх законних прав. З метою реалізації інтеграційного процесу в Україні, передбачається приведення у відповідність з європейськими стандартами законодавства України у сфері протидії та запобігання корупції.

Таким чином, ми хочемо звернути особливу увагу на такі проблеми української населення: байдужість, індивідуалізм, егоїзм і некомпетентність. З

цього впливає, що нам для того, щоб увійти в європейське суспільство не вистачає: свідомості, піклування про чистоту довкілля.

4. Шляхи вирішення проблеми

Менталітет – це та річ, яка становилась віками, тому за мить виправити якісь недоліки не вдасться. Минуть десятки років, перш ніж буде видно результат, але воно того варте, оскільки помітно зміниться рівень життя українців.

Корекція національного характеру обов'язково має бути комплексною, тобто поєднувати в собі вплив на різні сфери життя з різних боків.

ЗМІ дієвий спосіб керувати людьми

Потрібен постійний вплив на свідомість народу із зовнішніх джерел. Сьогодні це реклама, яку ми бачимо й чуємо на вулиці, у громадському транспорті, по ЗМІ тощо. Соціальні реклами мають стати популярнішими серед виробників, а пропаганда грамотності – нормою. Важливо, щоб проводився контроль грамотності й правильності оголошень, оскільки фрази-кліше в усіх на слуху й запам'ятовуються дуже добре.

Громадянам потрібно постійно нагадувати, казати, що бути конкурентоспроможним, грамотним, цікавим, розвинутим – у тренді, оскільки людська свідомість після багаторазових повторень приймає факт як аксіому (про це йдеться у книжках О. Хакслі «О, дивовижний новий світ» і Дж. Оруелла «1984»), ми зможемо досягти потрібного результату.

Велика кількість людей проводить свій час у соціальних мережах, де мають ставати популярнішими науково-просвітницькі блоги. Їх суть у наступному: надавати корисну інформацію у вигляді коротких фактів і цікавих статей, бо у десятках гігабайт даних люди просто втрачають із фокусу якісь важливі речі, тому пости мають бути екстраординарні та відкладатись у пам'яті.

Звівши знання в культ, як це колись відбулось із красою (тисячі дівчат і хлопців під дією нав'язаних стандартів витрачають неймовірну купу грошей на

одяг, аксесуари, трендові процедури, парфумерію, аби відповідати модним тенденціям), ми буквально мусимо бути суспільство на течії.

Окрім цього, ідея громадської єдності, державності має розповсюджуватись. Небайдужість до оточуючих нас людей повинна стати основним двигуном нашого суспільства. Лозунги по типу «моя хата не скраю», «я українець і мені не байдуже» тощо стануть не пустим звуком за правильної подачі через ЗМІ.

Дати зрозуміти людям, що живучи на одній землі, вони не зможуть досягти щастя у розбраті. Потреба у вмінні прощати, кооперуватись одне з одним стає дедалі більш ваговою для українців, якщо вони хочуть жити, як у Європі.

Це все потрібно наголошувати, такі проблеми мають бути обговореними, щоб у подальшому вирішуватись. Наприклад, сьогодні актуальною течією став еко-френдлі спосіб життя. На нашу думку, це чудовий варіант, щоб врятувати планету й надати її наступним поколінням. Популярні бренди кажуть, що еко-сумки й авоськи це пік, тому молодь однозначно стане це використовувати. Маркетинг грає велику роль, тому це діє. А отже, для зміни менталітету ми не можемо не звернути на це увагу.

Школа – кузня здорового суспільства

Особливу увагу варто приділити дітям, чия свідомість ще тільки формується: дорослі повинні подавати правильний приклад, тобто дотримуватись чистоти на вулицях міста, чемно поводитись одне з одним, допомагати, бути не байдужими тощо. Бо поки ви думаєте, що діти не бачать, вони помічають усе й беруть цю модель поведінки за основу, що буде відгукуватися у подальшому житті.

Під час свого формування дитина багато часу проводить у школі, тому варто попідклубатись про те, щоб ці роки мали максимально позитивний вплив і давали якомога більше користі. Саме в школі мають закладати моральні й етичні цінності та підкріплюватись знання, отримані вдома.

Школа має готувати майбутніх громадян до виходу у реальний світ, ставлячи учнів у ситуації подібні до реальних. У цьому допоможуть часті й головне, захоплюючі позакласні заходи, які в жодному разі не мають бути примусовими, оскільки так вони тільки вб'ють зацікавленість молодшого покоління. Мотивуючи дітей гарними оцінками й приємними призами, ми навчимо їх здоровій конкуренції й тому, що за своє щастя та стан у суспільстві потрібно боротися.

Для старших класів надзвичайно актуальною стане робота психологів у напрямі профорієнтації, оскільки перед підлітками постає важливий і складний вибір життєвого шляху й професії.

Одну з провідних ролей у формуванні майбутнього громадянина грають учителі й викладачі, тому вони зобов'язані робити все, що в їх силах, для виховання нового покоління. Варто відкласти деякі методи в далеку шафу, а на озброєння взяти досвід демократичних шкіл (наприклад, таких як в Ізраїлі), де учні також мають право вирішувати питання, де їх думка буде вагомою, а креативність не вдариться в стіни непорозуміння й прийнятих колись стандартів.

Учителями в жодному разі не мають ставати люди, які не люблять цю професію, яким байдуже на подальше життя своїх учнів, які працюють лише за грошову винагороду, а не за ідею. Варто зазначити, що нажаль є вчителі, яким байдуже, і це реально проблема нашої освіти, оскільки саме вони забирають бажання дітей учити той чи інший предмет, не можуть зацікавити й спонукати робити більше. Учитель має бути наставником і людиною, до якої з радістю будуть звертатися діти із питаннями щодо уроку.

Завдяки цьому школа не буде нудним місцем, звідки хочеться збігти й не приходити, а дружньою ділянкою для отримання корисного досвіду й знань.

Покарання як спосіб впливу

Покарання сьогодні є одним із основних способів регуляції суспільних відносин, але деякі з них і сьогодні залишаються надто легкими порівняно зі шкодою, яку наносять.

За приклад ми взяли штрафи за екологічні правопорушення, наведені у табл.1.

Таблиця 1

Порушення, за які настає відповідальність згідно зі статтею 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення

Найменування	Одиниця виміру	Суми штрафів для:	
		фізичних осіб, грн	юр. осіб, грн
Викиди через вікна, з балконів будівельних відходів та сміття	Один об'єкт	340-1360	850-1700
Порушення в утриманні території та забезпечення належного санітарного стану			
Складання на прибудинкових територіях будівельних відходів та сміття, товару та вільної тари			
Спалювання листя, трави, бур'яну, гілля, деревини, відходів виробництва, побутового сміття в межах міста			
Захоронення або виливання на землю використаних матеріалів, відходів виробництва, побутового і будівельного сміття, розчинів, сумішей бетону, розчинників та різних екологічно отруйних речовин, сполук			
Несвоєчасне очищення або вивезення вмісту контейнерів урн, (або їх відсутність), сміттєзбірників			
Порушення в утриманні території та забезпечення належного санітарного стану			

Очевидно, що шкода, отримана від даних правопорушень може бути набагато вагомішою, а ніж штрафи, які поставлені. У багатьох випадках їх навіть не назначають, отже, люди продовжують порушувати, не розуміючи, що роблять погано не тільки оточенню, а й собі.

З цього випливає, що має бути більш суворий контроль над правопорушеннями й значно вагоміші штрафи/покарання, котрі б змогли дійсно примусити людей підкорятися законам.

Таким чином, завдяки впливу на свідомість, зміненням у навчальних закладах й покараннях, ми зробимо перші кроки назустріч європейському суспільству, довівши (в першу чергу собі), що можемо набагато більше.

Висновки

Завдяки науковим періодичним виданням і працям відомих вчених, ми провели дослідження особливості українського менталітету (системи переконань, уявлень і поглядів суспільної групи, відтворення сукупного досвіду попередніх поколінь) як основного чинника, який впливає на благоустрій у країні, і виявили основні проблемні точки українці в (на нашу думку і мого оточення – Додаток Д). А саме:

- байдужість – позиція «моя хата скраю, нічого не знаю»;
- індивідуалізм (у негативному сенсі даного слова) – невміння злагоджено працювати в команді, відсутність державного інстинкту;
- егоцентричність й егоїзм — небажання поважати особистий простір своїх співвітчизників, зосередження тільки на своїй персоні;
- невміння критично мислити й прораховувати наперед – недоліки освіти й наслідок лінощів, які призводять до того, що масами легко маніпулювати стандартними методами.

Після чого ми досліджували відповідну літературу, провели анкетування, яке виявило, які риси в українцях хотіли би бачити люди і чого нам не вистачає, щоб бути на рівні з європейцями (Додаток Е), на основі чого запропонувала дії. Їх можна коротко описати цим планом:

1. Вплив потрібною інформацією (про необхідність розвивати в собі позитивні риси) на свідомість громадян.
2. Збільшення уваги до навчального процесу в різних аспектах.
3. Покращення системи покарань за порушення законів.

Ці кроки стануть основоположними й головними для того, щоб піти назустріч європейському майбутньому українців, таким чином підвищивши рівень життя, культурної, духовної й національної свідомості.

Варто відзначити, що пріоритетним напрямом розвитку антикорупційного законодавства в нашій країні є створення ефективного, заснованого на позитивному досвіді іноземних держав механізму запобігання корупції.

Отже, можливо досягти всього, важливо виконувати дії в комплексі й послідовно, не шокуючи населення надто різкими змінами в повсякденному житті.

Список використаних джерел

1. Шевчук Л. Т. Соціальна географія: навч. посібник, Київ: Знання. 2007.
2. Резнік В.С. Приватна власність та економічна ментальність українців: Захід чи Схід? (Формулювання гіпотези соціологічного дослідження). Укр. соціум. 2005. № 5–6. С. 78–86.
3. Резнік В.С. Методологічні засади соціологічного дослідження економіко-ментальних підвалин легітимності приватної власності. Укр. соціум. 2006. №. 1. С. 115–121.
4. Менталітет українців та основні детермінанти його становлення / Історія української культури: підручник // Лозовой В. О., Анучина Л. В., Стасевська О. А., Уманець О. В. та ін., за ред. проф. В. О. Лозового; НЮУ ім. Ярослава Мудрого – Харків: Право, 2013. – 367 с
5. Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості. Тези доповідей та матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. За редакцією Киричука О.В., Колісника О.П., Чепи М.-Л.А. - Київ-Луцьк: Фундація імені О. Ольжича, 1994
6. Василівна Б. З. «Особливості менталітету українського народу та менталітетів інших народів,» Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство, р. 74, 2015.
7. «StudFiles,». URL: <https://studfiles.net/preview/1785196/page:4/>.
8. Бондаренко О.В. Фактори формування української національної ментальності: соціально-філософський контекст, 2013. С. 24-26.
9. Щоденник Володимира Винниченка 1911-1920 / ред., авт. вступ. ст., прим. Г. Костюк. 1980. 499.
10. О.Довженко, Україна в огні, 1953.
11. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія • Педагогіка • Психологія,» № 26, 2013.
12. Навчальні матеріали онлайн, 2010 - 2019. URL: https://pidruchniki.com/73912/sotsiologiya/individualizm_viznachalna_dvoyista_oznaka_ukrayinskoyi_mentalnosti.

13. Прушківська Е. В., Переверзева А. В. Вплив ментальності на формування секторальної структури економіки. Економічний вісник. 2015. № 2. С. 38-47

Пляж «Стрілка»

Ринок у Великих Копанях (Херсонська обл.)

Додаток В

Цінник в одному з місцевих кафе

ЦЕНИК		ЦЕНИК	
назва	ціна	назва	ціна
Магілан	60г	Салат	30г
Шурпа	65г	Салат з овочів	30г
Суп горох	40г	Салат з курки	30г
Суп з курки	45г	Каша	30г
Салатка	60г	Лепешка 1шт	20г
Суп з курки та картоплі	50г	Айран 1л	12г
Айран 1л	60г		
Окрошка	55г		
Хук-си	60г		
Ворці	50г		

Додаток Г

Банери російською мовою

Які НЕГАТИВНІ риси найбільш притаманні українцям(на Вашу думку)

Бюрократизм, эгоизм, лицемерие и ложь
самолюбство, ставлення себе вище за інших, порушення комфорту інших людей навкруги
Цинизм, эгоцентризм
Пасивність у політичному житті країни
Регіональна сегрегація та неохайність
Наглость
Не вміння бути більш коректними, багато людей засуджує інших, не маючи навіть мізерної інформації про ту чи іншу людину
Эгоистичность, грубость, не вежливые, много "Быдло", равнодушие, жадность
Зависть
Агресивність, невихованість, нерозуміння сучасного світу, невміння порозумітися

Вирізка з анкетування

Які риси Ви би хотіли бачити в українцях?

Честность
.
Тягу к всеобщему развитию
Чесність, патріотизм
Більш серйозне відношення до того, що та хто їх оточує. Адже справа не лише у байдужості до забруднених вулиць, а й до інших людей.
Более толерантными, воспитанными, трудолюбивыми
Коректність, вихованість, культурність, доброчесність
Конечно же все положительные
Доброчинність, чутливість, бажання змінити світ на краще, адекватність думки
Чтоб все были на равных и уважали друг-друга, а не думали только о себе: "Мне хорошо, а на других плевать", "Я хочу, а что нельзя?"

Додаток Г

Вирізка з анкетування

Що, на вашу думку, не вистачає українцям, щоб бути схожими на європейців?

Не нужно на кого-то равняться, самим измениться в лучшую сторону и всё
любові до оточуючих
Прекрасного государства
Толерантності
Перш за все- інтерес до навколишнього середовища. Не має значення який статус має країна коли вона схожа на смітник через байдужість людей. Якщо хоча б 70% людей проявляли ініціативу і докладали зусиль до того, щоб територія, яка знаходиться поза межею їх домівок, мала охайний вигляд, тоді Україна була би на рівні з Європейськими країнами.
Социальная ответственности
Культурної вихованості
Не завидовать всем остальным, а самим прилагать свои усилия, что бы улучшить страну.
Сучасності, толерантності